

IVAN CANKAR:

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Farsa v treh dejanjih

Režija: Mr. Fedor Gradišnik

40 let

po krstni predstavi v ljubljanskem gledališču

PREMIERA 18. APRILA 1947 OB 20

Gledališka sezona 1946-1947

N A S T O P A J O

Krištof Kobar, imenovan Peter, umetnik in raz-

bojnik	Jože Tomažič
Jacinta, popotnica, družica njegova	Tea Rakuša
Župan	Avgust Sedej
Županja	Marija Jurmanova
Dacar	Tone Zorko
Dacarka	Anica Resnikova
Ekspeditorica	Vera Lipovškova
Učitelj Šviligoj	Gustav Grobelnik
Notar	Milan Škof
Štacunar	Ivan Sešlar
Štacunarka	Justina Vodovnik
Cerkovnik	Jože Čuk
Debeli človek	Emerik Drovenik
Zlodej	Fedor Dradišnik
Popotnik	Branko Gombač

★

Inscenacija: Valo Bratina

Kostumi so last Narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru

★

...kako sem stopil prédnje s čistim srcem, pokazal jim,
umetnik, svoje srce in so pljuvali nanj! —

(Pohujšanje v dolini šentflorjanski, II.)

»Sila sovjetskega gledališča je v njegovi ljudskosti. V njem ni in ne more biti drugih interesov, kakor interesi ljudstva, interesi sovjetske države. Zato v gledališki umetnosti ne sme biti brezidejnosti, breznačelnosti in odklona od sovjetske politike.«

(M. Lebedev, 1946.)

»Nekdaj je moral umetnik-samouk, prepuščen samemu sebi, boriti se za priznanje »pravice do kulture«, danes to ni več tako, kajti danes prav lahko organizirano pomagamo vsem kulturnim delavcem, ki so se odločili za težko umetniško delo.«

(V. Tauber, iz Vprašanj naših dni 1947/10.)

Fedor Gradišnik:

Krstna predstava Cankarjeve farse „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“ - (21. XII. 1907.)

(Ob premieri na odru Ljudskega gledališča v Celju, dne 18. aprila 1947.)

Štirideset let!

Kako hitro minevajo leta, kako drvimo z neizprosno nujnostjo tja, kamor končno pridemo vsi — eden preje, drugi pozneje, a enkrat gotovo.

Zdi se mi kot da je bilo včeraj — pa je tega že štirideset let! ... Nič za to — glavno je, da imamo v srcu še pogum in mladostno voljo do dela, jasen pogled na sedanost in bodočnost ter sončne spomine na mlada leta, ki nam niso zatonila v brezplodnosti...

Leta 1907. sem kot absolviran sedmošolec odšel v Ljubljano v dramatično šolo, kamor me je povabil tedanji intendant slovenskega gledališča prof. Friderik Juvančič. Z njim sem bil v korespondenčnih stikih že vse leto kot vodja dijaškega gledališča v Celju, poslal sem mu tudi svoj prevod Schweyerjeve drame iz dijaškega življenja »Red iz pravosti«, ki jo je sprejel v repertoar ljubljanskega gledališča v sezoni 1907-08. Glavna vsebina mojega dopisovanja z njim pa je bila ta: kako bi mogel priti na dramatično šolo — ker tisto leto sem sklenil, da se po maturi popolnoma posvetim gledališču. Bila pa je pri tej stvari velika in skoraj nepremostljiva zapreka: moj oče o mojem bodočem poklicu igralca ni hotel ničesar slišati; razen tega pa nas je bilo pri hiši šest otrok in oče kot skromno plačan učitelj je bil razumljivo pred težkim problemom — kako zasigurati tolikim članom svoje rodbine trdno eksistenco.

Bilo je jasno, da od doma ne bom mogel pričakovati mnogo podpore niti tedaj, če po absolviranju svojih srednješolskih študij odidem na univerzo, kaj šele, če se odločim za igralski poklic, o katerem oče ni maral ničesar slišati. Vedel sem, da se bom moral na vsak način postaviti na lastne noge — in pred sabo sem zaslutil s težkim srcem trnjevo pot slovenskega študenta, ki si mora z lastnim trudom in delom služiti kruh in si z grenkim samozatajevanjem graditi bodočnost...

Že kot štirinajstleten študent-četrtšolec sem začutil v sebi pisateljsko žilico — postal sem sotrudnik mladinskega lista »Zvonček«, v katerem sem priobčeval svoje črtice, povesti in dramatične prizore za mladino vsa leta svojega srednješolskega študija pod psevdonimom F. S. Krostničan. Za vse te svoje spise sem prejemal honorarje, začel sem dopisovati tudi v druge, dnevne časopise: v celjsko »Domovino«, »Slovenski narod«, goriško »Sočo«, v tržaško »Edinost« itd. in tako sem se seznanil z uredniki skoraj vseh takratnih slovenskih časopisov in sem za svoje prispevke prejemal honorarje.

Ko je stopilo predme bridko spoznanje, da se bom moral pač sam z lastno pridnostjo in vztrajnostjo prebiti skozi življenje, sem sklenil, da podvojim svoje pisateljsko delovanje, ker mi bo le na ta način mogoče preživljati se sam. —

Prištedil sem si majhen kapitalček in izračunal, da bo zadostovalo najmanj za dva meseca, kolikor bodo trajale počitnice. Med počitnicami, ko bom v Ljubljani, pa bom itak že zaslužil nekaj denarja — saj mi je prof. Juvančič obljubil, da bom dobil pri njem kot intendantu posla in zaslužka!

Tako sem prišel meseca julija 1907. leta v Ljubljano. Izpolnila se mi je tako dolgo gojena srčna želja: vstopil sem v dramatično šolo. Prof. Juvančič mi je resnično dal delo v gledališki pisarni: urejal sem gledališko knjižnico, pisal pogodbe za gledališke igralce in ko so pričeli prihajati novo angažirani igralci, igralke, operni pevci in pevke, ki so bili večinoma Čehi in Poljaki, sem dobil nov posel: poučeval sem jih slovenščine in študiral z njimi vloge ter jim tolmačil izgovorjavo in naglas... Bilo je to zame zanimivo delo, srečen pa sem bil zlasti zato, ker sem se tako osebno seznanil z vsemi takratnimi člani slovenskega gledališča in ker sem moral hoditi tudi k skušnjam, kjer sem kontroliral, kako napredujejo moji učenci v izgovorjavi slovenščine. Lep spomin na te čase hranim še danes v svojem srcu: do ušes sem se zaljubil v eno izmed svojih učenk, v sedemnajstletno, črno, temperamentno operetno subretko, Čehinjo F. G...vo. Prelepe, nepozabne ure prve ljubezni!... —

Po končanih šolskih počitnicah sem se s težkim srcem poslovil od Ljubljane in se vrnil v Celje, ker se je bilo treba vpisati in končati zadnje leto gimnazijskega študija. —

Prišlo je drugače.

Na celjski gimnaziji je zavladalo težko ozračje. Ravnatelj Proft je zavohal zaroto slovenskega naprednega dijaštva, ki je razpredlo v dobi počitnic svoje mreže po vseh srednjih šolah Spodnje Štajerske, Kranjske, Goriške, Trsta in Celovca. Slovenski reakcionarni elementi tako med profesorji kakor med njihovimi dijaškimi eksponenti so napeli vse sile, da zatro med naprednim dijaštvom vrenje in kipenje svobodnega poleta mladostnega navdušenja za novo zarjo svobode tlačanih slovanskih narodov pod austro-ogrskim germanizmom... Dve številki dijaškega lista »Svoboda«, ki sta izšli v Celju in v katerih smo razkrili javno svoje želje in zahteve, sta odprli očem merodajnim krogom habsburško-klerikalnih eksponentov v Celju...

Po tajnih kanalih sem zvedel, da mi preti izključitev iz gimnazije... Da to preprečim, sem se ojunačil in sam izstopil iz zavoda. Ko sem se javil pri ravnatelju Proftu, sem spoznal, da je odbil poslednji trenutek: drugi dan bi bil izključen! Dobil sem odpustnico in sem jo takoj odpihal v Ljubljano, ne da bi se bil doma poslovil... Vpisal sem se na II. drž. gimnaziji kot privatist pri ravnatelju Wiesthalerju, nato pa sem takoj tekkel k prof. Juvančiču, ki me je bil vesel in me angažiral v istih funkcijah, ki sem jih opravljal pri gledališču v počitnicah. —

Bil sem srečen.

Poleg svoje službe v gledališču sem opravljal še uredniške posle »Svobode«, ki sem jo prenesel iz Celja v Ljubljano in tako sem imel dela čez glavo, zlasti ker sem moral skrbeti za svojo eksistenco sam in nisem prejemal od doma ničesar: izgubljeni sin!...

Naše shajališče je bila Krapševa »Narodna kavarna«. Tam se je zbiral ves ansambl gledališča in njegovi prijatelji. —

Sredi novembra se je pojavil režiser Lev Dragutinovič posebno slovesen nekega dopoldne v kavarni. Nikdar še ni bil tako uraden. Naročil je svojo običajno belo kavo, sedel na svoje mesto, iztegnil dolgo noge in nas resno pogledal vse po vrsti.

Poleg mene je sedel Hinko Nučič, moj sotrudnik pri »Svobodi«, ljubljeneц ljubljanske ženske mladine, mlad in lep, zlikan in eleganten, kakor se spodobi za mladostnega ljubimca slovenskega gledališča.

V njega je zapičil svoj pogled Dragutinovič, skremžil debele ustnice in iztegnil dolgo roko proti njemu:

»Zdaj boš lahko pokazal, kaj znaš!«

Nučič ga je pozorno pogledal.

»Cankar ti je napisal tekst, kakršnega še nisi in ga tudi ne boš tako kmalu več govoril...«

Vsi smo pogledali začudeni in presenečeni.

»Cankar?« je zapel Nučič s svojim žametnim glasom.

Tedaj je segel Dragutinovič v žep in izvlekel iz njega knjigo.

»Novo igro je napisal in pred božičem jo moramo uprizoriti! Nocoj bo bralna vaja — tu imaš vlogo!«

»Kakšno igro? — Kdaj jo je poslal!«

»Drama?«

»Komedija?«

Vsi vprek smo silili v Dragutinoviča.

»Ni važno!« je odgovoril resno. »Nocoj je vaja — tam boste zvedeli vse. Sam je določil igralce posameznih vlog — še Verovšek bo moral priti iz Trsta! Po mojem bo ta stvar vzbudila v vseh krogih naših politikov in literatov ene in druge barve — celo hudič sam bo nastopil in bo moral blamiran oditi nazaj v pekel, ker so ga naši rodoljubi, pobožni in nepokvarjeni, prehudičili in ni našel med našimi ljudmi opravlja, ker so bolj pokvarjeni in pregrešni kot zlodej sam... In tega zlodeja bom igral jaz!... Pokazal jim bom hudiča, da ga bodo pomnili!...«

Naša radovednost je rasla.

»Kako pa se imenuje ta nova Cankarjeva stvar?« se je slednjič ojunčil Povhé.

»Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, je odgovoril pomenljivo Dragutinovič, naglašujoč besedo s posebnim poudarkom. »Pohujšanje je umetnost, dolina šentflorjanska pa je naša slovenska domovina. ki ne mara umetnosti in umetnikov, ker jih smatra za zakrpano sukno nečistosti in drugih nadlog! Hvala bogu se mene to ne tiče: jaz sem Hrvat...«

Skremžil je obraz in s satanskim nasmehom pogledal med nas...

»Daj mi vlogo!« se je nato obrnil do Nučiča. »Pokažem ti mesto, kje imaš priliko povedati tako imenovanim voditeljem naroda in paten-tiranim slovenskim rodoljubom v obraz grenko resnico, kakršne jim doslej menda še nikdo ni zabrusil...«

Listal je po zvezku in ko je našel, kar je iskal, se mu je zresnil obraz in je recitiral:

»Kaj ni to znamenje bolezni hude,
da sem se s tiho, sramežljivo slastjo
napotil v to dolino šentflorjansko?
... Da ne mislim čisto nič,
kako sem svojo prvo kri prelil,
kako sem stopil prédnje s čistim srcem,
pokazal jim, umetnik, svoje srce —
in so pljuvali nanj! — O domovina,
ti si kakor vlačuga: kdor te ljubi,
ga zasmehuješ! —

Nučiču so se zasvetile oči. Njegovo gladko lice je zažarelo, krog usten mu je zaigral melanholično-sarkastičen smehljaj, segel je po zvezku, ki mu ga je vrnil Dragutinovič in pričel nervozen listati po njem... Prevzelo ga je...

»Zdaj vidim, da si Peter, kakršnega rabim!« je vzdihnil Dragutinič. Nato je vstal izza mize in poklical natakarkarja:

»Jutri plačam!... Danes sem suh!«

Ni čakal odgovora, ozrl se je še enkrat na nas in ko je že bil pri vratih, je zaklical: »Zvečer vsi k vaji!... Kristan bo tudi tam... Cankar ga je določil, da prisostvuje namesto njega...«

Nato je z dolgimi koraki odšel. Skozi okno sem videl, da jo je zavil proti Gradišču, kjer je stanoval. —

Zvečer je bila bralna vaja.

Z veliko spoštljivostjo, kakršne še ne pomnim, se je zbralo vse, kar je takrat nosilo v svojih srcih spoštovanje in ljubezen do slovenske umetnosti pri ljubljanskem gledališču — k tej bralni vaji niso prišli samo tisti, ki bodo v Cankarjevem najnovejšem delu aktivno sodelovali, temveč ves teaterski ansambl, ki ve, kaj pomeni ime Ivana Cankarja za slovensko literaturo.

Točno ob določeni uri je intendant profesor Juvančič pozdravil navzoče ter v kratkih besedah apeliral na one, ki bodo v »Pohujšanju« sodelovali, da se lotijo svojega posla s tisto resnostjo in s tistim spoštovanjem, ki ga to delo zahteva od vsakega posameznika. Nato je podal besedo pisatelju Edvinu Kristanu, ki ga je Cankar naprosil, da pri bralni vaji v njegovem imenu raztolmači igralcem vsebino in tendenco »Pohujšanja« in jim da smernice za kreacijo vlog.

Z enako resnostjo kot bralne, so se vršile tudi vse naslednje vaje, tako da je delo kmalu dozorelo za uprizoritev.

Bližal se je dan premiere. Neka nervoznost je zavladala v gledališču. Vsi so se zavedali, da stoje pred odgovorno nalogo in ko se je zvedelo, da pride Cankar iz Dunaja h krstni predstavi, so se vsi še resneje poglabili v svoje vloge.

Dne 21. decembra je končno napočila ura, ko se je »Pohujšanje« uprizorilo prvič na slovenskem odru. Gledališče — sedanje operno — je bilo do zadnjega kotička razprodano. V intendantski loži, desno od odra, je sedel Ivan Cankar poleg prof. Juvančiča. Še danes ga vidim: rdeč nageljček v gumbnici, nasmejan in živahen, nekoliko nervozen, si je vihal brke in z vidnim zanimanjem gledal in opazoval »rodoljube«, ki so se zbirali v parterju in po ložah.

Uspeh je bil velikanski. Po vsakem dejanju ploskanja in vzklikanja ni bilo konca in ko se je Cankar iz lože zahvaljeval za ovacije, je vse gledališče znova aplavdiralo. Ne spominjam se, da bi bilo do takrat katero koli dramsko delo imelo na slovenskem odru tako prodoren uspeh kot »Pohujšanje«.

Kljub temu je uradna slovenska kritika delo popolnoma odklonila, odrekala Cankarju vsak talent dramskega pisatelja in prerokovala, da »Pohujšanje« ne bo ostalo dolgo na slovenskem odru.

Danes vemo, da je to najsijajnejša satira za slovensko politično življenje predvojne dobe in da je še danes živo in bo ostalo živo, dokler se bo govoril slovenski jezik.

»Pred sovjetskimi gledališčem se odpirajo grandiozne perspektive udeležbe pri izgradnji komunistične družbe. In danes, deset let po sprejetju zgodovinske Stalinske konstitucije zmagovitega socializma, občutimo mi delavci v umetnosti posebno jasno, da imamo dovolj sil, volje in hotenja za izpolnitev veličastnih nalog, ki stoje pred nami.«

(A. Vasadze, narodni umetnik SSSR.)

Nekaj misli ob desetletnici ustanovnega kongresa KPS

»Vlogo avantgardista more izpolniti samo partija, oborožena z napredno teorijo,« je rekel Lenin leta 1902, ko so se stavljale pred proletariat naloge, povesti zatirane ljudske množice v borbo proti vladajočemu razredu izkoriščevalcev, katerim so ljudske množice služile kot objekt izmозgavanja in zatiranja. Zgodovina človeške družbe nas uči, da se je človeška družba vse od prve suženjske države naprej delila na dva razreda, v razred maloštevilnih mogotcev, ki gospodari in ima vso oblast, ter razred izkoriščanih, ki tvori ogromno večino revnega življa, ki se na krvav ali nekrvav način bori za boljše življenje, za osnovne človeške pravice. Ta borba, ki se kot nit vleče skozi vso tisočletno zgodovino pa se mora nekje končati, prav tako nujno, kot je bil nujen njen začetek. Nujnost razvoja človeške družbe je rodila partijo, ki bo privedla zatirane množice do zmage v borbi za oblast. Partija, ki je poklicana, da izvrši svojo zgodovinsko vlogo, je Komunistična partija, oborožena z napredno, znanstveno teorijo marksizma-leninizma. Poklicana je, da pokaže pot v svobodo in neodvisnost vsemu zatiranemu ljudstvu sveta. Marksistično-leninistična partija je ruskemu proletariatu vlila borbeno zavest in omogočila popolno zmago naprednih sil v Veliki Oktobrski revoluciji ter privedla sovjetsko državo v socializem.

Jugoslovanski narodi so si v narodno-osvobodilni borbi priborili svojo svobodo, svojo ljudsko državo, svojo ljudsko demokracijo. Nova Jugoslavija se je rodila v najtežjih borbah z reakcionarnimi silami, za novo Jugoslavijo so se borili vsi jugoslovanski narodi, ki so težili k enakopravnosti in nacionalni svobodi, ki pa jim jih stara Jugoslavija ni mogla dati. Organizator in voditelj osvobodilne borbe pa je bila KP Jugoslavije, ki je ostala zvesta svojemu ljudstvu in ga pripravljala za borbo v vsej ilegalni dobi njenega delovanja. Velik delež pa niso tudi KP Slovenije, ki je vodila slovenski narod v borbi za njegove nacionalne pravice, ki mu v stari Jugoslaviji niso bile dane.

Ohraniti zmago ljudstva, utrditi ljudsko oblast in neodvisnost naše nove družbene ureditve pa se pravi, zgraditi takšne materialne pogoje, ki bodo zagotovili gospodarski in kulturni razmah vsej družbi in posamezniku. Ohraniti zmago pa se tudi pravi, boriti se proti vsem reakcionarnim silam, ki skušajo motiti naš razvoj. Boriti se moramo proti kulturni in politični zaostalosti na vsakem koraku. Zato skrbi KP za ideološko vzgojo ljudskih množic, za njihovo politični in kulturni dvig. Zato skrbi, da postane znanost in kultura last vseh ljudskih množic, ki je dvignjena za razumevanje široke perspektive našega razvoja in za dviganje borbene zavesti, sodelovati pri izgradnji naše dežele.

R. G.

»Politika Partije na področju umetnosti je karakterizirana ne samo z visoko zahtevnostjo glede idejne globine del, temveč tudi z enako visokimi zahtevami glede njihovih umetniških kakovosti. Puhla, malo umetniška dela, je treba odločno kritizirati kot dela, ki slabe silo idejnega vpliva umetnosti.«

(»Boljševik«, Za visoko idejnost sovjetske umetnosti. - Iz Vprašanj naših dni 1947/5.)

Sestanek članstva Ljudskega gledališča

Sodeč po naslovu, bi izgledalo, da gre za običajni, vsakodnevni sestanek igralcev, ko se sestajajo, če ne h gledališki vaji, pa k predstavi. Toda to pot — dne 2. aprila so se sestali vsi, ki jih je neugnano hotenje po gledališkem ustvarjanju zbralo pod okriljem Ljudskega gledališča. To je bil namreč eden takih sestankov, kakršnih smo vajeni v naših množičnih organizacijah, na katerih razpravljamo o organizaciji in metodah našega dela, na katerih krepimo svoje moralne sile in utrjujemo svojo politično zavest.

Sestanek, ki se je vršil v lastnih prostorih, ki jih je Ljudsko gledališče obnovilo deloma z denarnimi investicijami, deloma pa s prostovoljnim delom svojega članstva in v katerih se je omenjenega dne zbralo okrog 50 gledaliških delavcev, je otvoril predsednik tov. Zorko z obširnim pozdravnim nagovorom, v katerem je dejal, da celjsko Ljudsko gledališče ni slučajna družba, ampak da je celjske gledališčičke zbrala želja, da celo strast, da potom odra posredujejo naše kulturne vrednote. S tega ozira, je dejal, smo vzgojna institucija, pa zaradi tega ni dovolj, da se v gledališču le igra, ampak da se dobre igre dobro uprizarjajo. Zato je poleg temeljitega študija prvi pogoj iskreno tovarištvo, trdna disciplina in globoka predanost.

Za nagovorom tov. predsednika je povzel besedo predsednik MLO tov. Svetek Andrej, rekoč: »Kot članu vaše uprave mi je prijetna dolžnost, da se tudi jaz posvetim' vzvišeni nalogi s tem, da po svojih močeh in s svojimi življenjskimi izkušnjami pripomorem organizaciji sami, kajti nobena stvar, tako tudi ne naša gledališka družina ne more dobro uspevati, ako ni dobro organizirana. Istočasno, ko govorimo o načrtnem gospodarstvu, o prvi petletki, ki naj preobrazí našo državo in ki naj preobrazí tudi nas, želimo in moramo dati našemu delovnemu človeku tudi višjo izobrazbo. Pri tem pripadajo baš ljudskemu gledališču velike naloge, kajti lepa, dobra in kvalitetno podana igra v človeku najprej odpre nova obzorja. Če nosimo celjski gledališčički zaradi tega naziv amaterji, moramo biti za to le počaščeni pred poklicnim igralcem, ki mu je tako udejstvovanje kruh, amaterju pa je to izživljanje, častno delo mimo vsakdanjega poklicnega dela. Ker vemo, da bo v dogledni bodočnosti za gotovo dograjeno naše gledališko poslopje in bodo takrat potrebne tedenske predstave, predvsem pa bo še letos dograjeno letno gledališče v parku, za kar bo potrebno veliko število nastopajočih, se postavlja zahteva po razširitvi našega igralskega kolektiva. Z vzgojo tudi na političnem polju, s kolektivnim zanimanjem za izgraditev naše domovine, s čestimi sestanki in skupnimi izleti, pa bomo iz tega igralskega kolektiva ustvarili enotno družino, ki bo z lahkoto korakala od sedanjih k nadaljnim še večjim uspehom, ki naj nam bodo plačilo za izreden trud na polju gledališkega udejstvovanja.«

Iz nato podanega tajniškega poročila sledi, da znaša število dose-danjih sodelavcev-igralcev, režiserjev in članov uprave Ljudskega gledališča 41. Uprava Ljudskega gledališča bo zavednim in delovnim igralcem oziroma sodelavcem izstavila članske izkaznice Ljudskega gledališča. Blagajniško poročilo pa je, razen finančnega stanja Ljudskega gledališča, prikazalo tudi naslednje številke, ki ne potrebujejo posebnega komentarja:

Inkaso razprodane predstave 7.900 din
stroški ene uprizoritve od prireditvenih taks, lepakov, oglasov
do tehničnih opravil pa znašajo 4.600 din
v katerem znesku pa niso zapopadani še izdatki za scenerijo, inventar,
event. godbo in razni prispevki v socialne namene. Dobiček torej ni tako
»kolosalen«, kakor se tu in tam sliši!

Svoje poročilo sta podala tudi oba režiserja, tov. Tomažič Jože in Mr. Fedor Gradišnik, ki je med drugim dejal: »Z momentom, ko sem se vrnil v svobodno Celje in pričel z delom v celjskem gledališču, sem se zavedel, da bom vršil težko in odgovorno nalogo, kajti ne gre za to, do uprizarjamo dela zgolj za zabavo, temveč, in to v prvi vrsti, da uprizarjamo kvalitetna dela. Kvalitetnih del pa ni mogoče podati, če nimaš kvalitetnega ansambla, kar pomeni, da se je treba učiti in zopet učiti.«

Ob zaključku so bile ponovno poudarjene potrebe in želje po raznih izobraževalnih kurzih, na katerih bi se šolali v jezikih, se seznanjali s politično zgodovino, z domačo in svetovno dramsko literaturo, z rusko dramaturgijo itd., izražena pa je bila tudi želja po nadaljni moralni in tudi gmotni pomoči gledališču s strani naše oblasti.

Pester in zanimiv potek tega sestanka celjskih gledališčnih delavcev ne kaže le njihovega pravilnega pojmovanja sodobnega ljudskega gledališča, marveč tudi njihovo zdravo prepričanje, ki so si ga z besedami Gorkega zapisali v svoje izkaznice: »Učimo se v trdi šoli samoizobrazbe, učimo se misliti ob poteku svojega dela in na njegovih posledicah spoznavamo tajne sveta...«

Zapiski

O razvoju dramaturgije slovanskih narodov je pred kratkim predaval v institutu za slovansko dramsko literaturo pri vseruski gledališki zvezi v Moskvi čehoslovaški ambasador v ZSSR profesor dr. Horak. Iz poročila o tem predavanju, ki ga je priobčila februararska številka »Slovanskega bratstva« posnemamo, da ima kulminacija razvoja slovanske dramske literature svoj začetek v 19. stoletju. Pri tem so veliko vlogo igrali vprav ruski dramski pisatelji, ki so v dramaturgijo vnesli novo smer: na gledaliških deskah se je pričelo prikazovati resnično življenje. Predavatelj je posebej poudaril K. S. Stanislavskega velikanski prispevek k razvoju sovjetske dramaturgije, ki po njem ne predstavlja nove velike epohe samo v razvoju slovanske, temveč sploh v razvoju celotne svetovne dramaturgije.

Prava umetnost je v vsakem času napredna, revolucionarna. V vsej zgodovini muzike prikazuje to revolucionarnost zlasti glasba Ludvika van Beethovna, čigar 120 letnica smrti je minila 26. marca. Glasbena veličina Beethovna je po mnenju muzikalogov v tem, »da je genialno posplošil in sistematiziral vse gigantske ustvarjalne izkušnje starejših rodov in zgradil nov stil muzike, ki je v svoje mogočne forme sposoben zajeti in izraziti najgloblje filozofske misli, najbolj grandiozne življenjske situacije in najvzvišenejše revolucionarne ideje«. Za nas posebej ni brez pomena tudi dejstvo, da je Beethovna zanimala slovanska, predvsem ruska narodna pesem, ki jo je kaj rad vnesel v svoje stvaritve. Izmed njegovih glasbenih del so najznamenitejše njegove simfonije — devet po številu ter ena edina opera »Fidelio« — »pravi biser poetične umetnosti«.

Pred kratkim je v Parizu preminul eden največjih francoskih borcev za svobodo in enakopravnost, pesnik in pisatelj Jean Richard Bloch. V njegovih književnih delih se stapljajo sile realizma s prvinami moderne ironije in groteske. Njegova smrt ne pomeni izgube le za francoski narod, temveč za vse svobodoljubne narode sveta, tudi za nas, saj je bil znan kot eden naših najboljših prijateljev na Zapadu.

»**Gledališče**« s poštenim, umetniškim, zdravim ljudskim repertoarjem daje narodu možnost, da sam sebe spozna, hkrati pa vzgaja pri narodu zavestno ljubezen do domovine,« je dejal Aleksander Nikolajevič Ostrovski, ruski pisatelj in dramatik, ki se je rodil 12. aprila pred 124 leti. Od njegovih številnih dramskih del, ki so vzporedno z deli Gogolja igrana v moskovskem »Malem teatru« dvignila to gledališče v središče ruske gledališke in dramske umetnosti 19. stoletja, sta v letošnji sezoni na repertoarju »Gozd« v mariborskem in »Se tak lisjak se rad ujame« v ljubljanskem gledališču.

Kakor je pisateljska in pesniška generacija Ivana Cankarja in Otona Župančiča zrevolucionirala neživljenjsko okorelost in epigonstvo tedanjega slovenskega literarnega sveta, tako je generacija slovenskih slikarjev impresionistov dala slovo ateljeju ter vzljubila sonce, zrak in luč ter se tako skušala čim bolj približati življenjski in prirodni stvarnosti. To generacijo so tvorili Ivan Grohar, Rihard Jakopič ter Matija Jama, od katerih je 7. aprila še slednji preminul v starosti 75 let. Njegova bogata umetnostna dediščina bo — po besedah izrečenih pri odprtem grobu tega velikega slikarja in člana Akademije znanosti in umetnosti — služila našim mladim slikarskim rodovom, kot velika pobuda in zakladnica za vztrajen študij in delo za novo, lepšo in boljšo slovensko umetnost.

V zadnjem času smo obhajali v slovenskem opernem svetu dve 25 letnici umetniškega delovanja: baritonista Vekoslava Janka v ljubljanski in sopranistke Marice Brumen-Lubejeve v mariborski operi. Imeni obeh jubilarntov sta zvezani s celjsko gledališko dejavnostjo iz let med obema vojnama. Tako je Janko prišel leta 1923 v celjsko gledališče za režiserja kot nadomestilo za Rada Zeleznika ter je tu deloval do leta 1924, ko ga je srečal in slišal Julij Betetto, ki ga je nato pritegnil v ljubljansko opero. Medtem pa je Marica Brumen-Lubejeva bila znan in dragi gost zlasti v celjskih operetah Mamselle Nitouche, Pri treh mladenkah itd. Vekoslav Janko je praznoval svoj praznik dela 15. februarja z nastopom v vlogi očeta Germonta v »Traviati«, Marica Brumen-Lubejeva pa 10. aprila v vlogi Madame Butterfly v istoimenski operi. Kot ljubitelji slovenske opere moremo obema jubilarntoma le želeči, da bi oba še dolgo vrsto let lahko služila gledališki umetnosti in bila glasnika slovenske besede.

Razen Nušičeve »Gospe Ministrice«, ki bo v režiji Jožeta Tomažiča in s Heleno Rajhovo v naslovni vlogi, prišla na oder že v bližnjih dneh, je na prihodnjem sporedu našega gledališča gostovanje s Kreftovimi »Celjskimi grofi« v Slovenski Bistrici ter nastop v celjski Tovarni emajlirane posode z Bulgakovo komedijo »Novi dom«. Obe gostovanji se bosta izvršili na izrecno povabilo slovenjebistriškega prosvetnega aktiva oziroma delavstva Tovarne emajlirane posode, kar dokazuje priljubljenost in vrednost našega gledališča in njegovih uprizoritev, pri katerih išče naše delovno ljudstvo svojo ideološko in umetnostno vzgojo.

TISKARNA DRUŽBE SV. MOHORJA

TISKOVNA IN PRODUKTIVNA ZADRUGA Z O. J.

V C E L J U

je izdala naslednje knjige:

	vezana	broširana
1. V. Möderndorfer »Koroške narodne pripovedke«	100 din	— din
2. V. Möderndorfer »Koroške uganke in popevke«	38 din	23 din
3. Dr. Stanko Cajnkar »Za svobodo«	— din	60 din
4. V. Korolenko »Slepi muzikanti«	47 din	28 din
5. Fr. Meško »Novele«	60 din	42 din
6. Manica Komanova »Rab«	38 din	23 din
7. V. Winkler »Trgovina sredi sveta«	57 din	37 din
8. Dr. Fr. Koblar »Stritarjevi pripovedni spisi«	89 din	69 din
9. Fr. Roš »Mokrololci«	78 din	60 din

	vezana	broširana
10. Zoran Hudales »Zelena vrstica«	70 din	50 din
11. Oskar Hudales »Med vulkani in atoli«	54 din	38 din
12. France Bevk »Železna kača«	100 din	80 din
13. Ivan Kocmur »Primorski borci za svobodo«	26 din	15 din
14. Ivan Vouk »Dachau«	64 din	46 din
15. Oskar Hudales »Ubežnik«	42 din	32 din
16. Zoran Hudales: »Politika«, »Sestanek« in »Vrnitev«, tri enodejanke	42 din	30 din
17. Janko Glazer »Ob jesenskem ekvinokciju«, pesmi	25 din	13 din
18. Prežihov Voranc »Naši mejniki«	48 din	30 din
19. V. Möderndorfer »Uvere in verovanja Slovencev«, V. knjiga (Boj za vsakdanji kruh)	70 din	50 din
20. Dr. J. Korošec: »Staroslovenska grobišča v Severni Sloveniji«	108 din	90 din
21. Fran Roš: »Pesmi iz ječe in pregnanstva«	44 din	— din

Naročnik, ki vplača za naročene knjige vnaprej najmanj 100 dinarjev, ima 10% popusta (to je 10 din), naročnik, ki pa naroči knjig v vrednosti 500 din in več, uživa tudi ta popust, vrh tega pa more plačevati račun tudi po obrokih 100 din mesečno. Ker gotovo niste imeli naše poštne položnice, velja 10% popust tudi za primer, da plačate prejete knjige takoj ob prejemu. V tem primeru bomo Vaš račun za 10% znižali pri prihodnji nabavi knjig.

Vljudno prosimo, pokažite knjige sosedom in znancem in jih pridobite k naročbi.

NA ZALOGI IMAMO:

Dr. Anton Svetina: »Metlika, dve razpravi iz pravne zgodovine
mesta in okolice« vez. 75 din
220 kuharskih receptov broš. 9 din

V KRATKEM BODO IZŠLE ŠE NASLEDNJE KNJIGE:

Gmajnar »Črtice iz fašističnih ječ«
V. Möderndorfer »Uvere in verovanja Slovencev« II. knjiga (Prazniki)
Tone Fajfar »Zgodovina naše osvobodilne borbe«
Ruska čitanka »Po bratski Sovjetski zvezi«.

Zadnje tri navedene knjige bodo obsegale vsaka od 160 do 200 strani večjega formata in bo veljala knjiga od 30 do 39 dinarjev. Pri teh knjigah računamo na množično naročbo.